

Eindrapportage

Doorrekening intensivering rechtsbijstand binnen ZSM



Andersson Elffers Felix

Maliebaan 16
Postbus 85198
3508 AD Utrecht

+31 30 236 30 30
mail@aef.nl
www.aef.nl

Kamer van Koophandel
30096560

Datum

15 februari 2018

Opdrachtgever

Ministerie van Justitie & Veiligheid

Contact

Peter Wijga - p.wijga@aef.nl

Referentie

gv434/werkdocument.docx

Inhoud

1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Vraagstelling	4
1.3 Begeleiding	5
2 Methodiek doorrekening intensivering	6
2.1 Beoordelingsvariabelen.....	6
2.2 Onderdelen van de doorrekening	7
2.3 Gebruikte gegevens voor de doorrekening.....	9
3 Scenario's voor de intensivering	10
4 Kwalitatieve bevindingen	12
5 Resultaten doorrekening	14
5.1 Ontwikkeling gesubsidieerde rechtsbijstand	14
5.2 Operationele effecten	15
5.3 Organisatorische effecten	16
5.4 Financiële effecten.....	18
6 Conclusies	20
6.1 Belangrijkste resultaten van de doorrekening	20
6.2 Belangrijkste bevindingen ten aanzien van de ontwerpkeuzes voor een intensivering van de rechtsbijstand.....	21
Bijlage A: Deelnemers stuur- en werkgroep	23
Bijlage B: Rekenwaardes	24
Rekenwaardes simulatiemodel	24
Rekenwaardes systematiek rechtsbijstand	25
(Investerings-) kosten Politie	26
Rekenmodel beschikbaarheid advocaten	26
Staffels voor de vertaling van operationele effecten in organisatorische consequenties	27
Bijlage C: Activiteitschema's per scenario	29
Variant 1A – ZSM	30
Variant 1B – Bredavariant.....	31
Variant 2A – Fysiek / fysiek	32
Variant 2B – Advocaat op grote locaties.....	33
Variant 2C – Concentratie op grote locaties.....	34
Variant 3A – Tabletvariant	35
Variant 3B – VC op cel van verdachte	36
Bijlage D: Tabellen resultaten doorrekening	37
Bijlage E: Gevoeligheidsanalyse	39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De minister van Justitie en Veiligheid is voornemens om de rechtsbijstand in het kader van de ZSM-werkwijze te intensiveren. Deze intensivering voorziet erin dat aangehouden verdachten wier zaak via ZSM wordt 'gerouteerd' enkel afstand kunnen doen van hun recht op consultatiebijstand nadat zij door een advocaat zijn geweest op de consequenties daarvan. Verdachten krijgen op die manier dus altijd een eerste contact met een advocaat voordat zij door de politie worden verhoord. Ook wordt beoogd te voorzien in een ruimere, laagdrempelige mogelijkheid van bijstand bij een voorgenomen afdoeningsbeslissing door het OM.

In de afgelopen jaren is toegewerkt naar een bestendige werkwijze die recht doet aan de rechten van de verdachte en die past binnen het model van ZSM (snel, slim, samen, etc.). In deze periode is al geëxperimenteerd met het gebruik van videocommunicatie (VC) om het logistieke proces te vereenvoudigen.

Op dit moment ligt een drietal mogelijke scenario's op tafel die in dit onderzoek met een businesscase nader zijn uitgewerkt:

1. Het ZSM-scenario waarin de advocaat vanuit de ZSM-locatie via videocommunicatie contact heeft met de arrestant
2. Fysiek/fysiek waarbij de advocaat naar arrestant toe komt
3. Videocommunicatie vanaf het eigen kantoor van de advocaat.

1.2 Vraagstelling

Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft de volgende vragen geformuleerd voor dit onderzoek:

1. Onderzoek welke operationele, organisatorische en financiële consequenties de drie scenario's hebben op de rechtsbijstand in de ZSM-werkwijze.
2. Ontwikkel daarvoor een dashboard waarmee de scenario's nader aangescherpt kunnen worden en de consequenties daarvan in beeld gebracht worden.
3. Voer een toets uit op de organisatorische implicaties van de scenario's met behulp van bijvoorbeeld een praktijktest, simulatie of proeftuin.
4. Werk voor de drie scenario's een implementatieplanning op hoofdlijnen uit zodat termijnen en risico's goed in beeld komen.

1.3 Begeleiding

Het ministerie van Justitie en Veiligheid was opdrachtgever voor dit onderzoek. In de uitvoering van deze opdracht is de feitelijke begeleiding van het onderzoek voornamelijk in de werkgroep Raadsman bij politieverhoor vormgegeven. Er is in de uitvoering van het onderzoek 13 maal overlegd met de werkgroep. Met hen is zowel de voortgang van het onderzoek als de in te zetten methodieken besproken. De werkgroep fungeerde als voorportaal voor bespreking in de stuurgroep.

De stuurgroep Raadsman bij politieverhoor, waarin alle betrokken partijen (politie, Openbaar Ministerie, Nederlandse Orde van advocaten, Raad voor Rechtsbijstand) op bestuurlijk niveau zijn vertegenwoordigd heeft in totaal viermaal overlegd. Met hem zijn methodiek, tussenresultaten en eindresultaten van het onderzoek besproken. Dit onderzoek is input geweest voor een werksessie met de stuurgroep over de toekomst van de rechtsbijstand binnen ZSM, die in december 2017 heeft plaatsgevonden.

2 Methodiek doorrekening intensivering

2.1 Beoordelingsvariabelen

In de stuurgroep zijn afspraken gemaakt over het beoordelingskader. Daarin wordt aangesloten bij de vraag van de (vorige) minister van JenV om de operationele, organisatorische en financiële effecten van verschillende mogelijke scenario's in beeld te brengen.

Operationele prestaties	Verdachte	Wachttijd verdachten
	Politie	Reistijd met verdachte Behandeltijd van arrestantenverzorgers Wachttijd opsporing (=wachttijd verdachte)
	Advocatuur	Reistijd advocaten Bezette tijd in piketregelingen Wachttijd advocaten
Prestaties op rechtsgang		Mate waarin gebruik wordt gemaakt van VC Mate waarin continuïteit van advocaat mogelijk is
Organisatorische effecten	Politie	Aantal benodigde arrestantenverzorgers per locatie Aantal operationele medewerkers voor vervoer Aantal benodigde cellen (wachtende verdachten) Aantal benodigde advocatenkamers
	Advocatuur	Aantal benodigde advocaten in piketregelingen
Financiële effecten	Politie	Kosten personeel Kosten materieel (cellen en advocatenkamers) Investering in VC-kamers en apparatuur Investering in extra advocatenkamers Investering in extra grote verhoorkamers Investering in extra ophoudcellen
	RvR	Kosten budget gesubsidieerde rechtsbijstand
Implementatie-aspecten	Politie	Implementatietermijn binnen vastgoedportefeuille Implementatietermijn binnen IV-portefeuille
	RvR	Implementatietermijn in piketregelingen Implementatietermijn in piketsoftware

Noodzakelijke investeringen voor de advocatuur in termen van ICT-voorzieningen hebben we niet in beeld gebracht.

2.2 Onderdelen van de doorrekening

In de doorrekening zijn de volgende onderdelen opgenomen in één rekenmodel.

Procesmodellen en activiteitschema per variant

Voor elke variant is een procesmodel uitgewerkt waarin de verschillende stromen van arrestanten in beeld zijn gebracht. Denk daarbij aan het aantal arrestanten dat een voorkeursadvocaat heeft, het aantal arrestanten dat kwetsbaar is en dus altijd fysiek wordt bezocht en de stroom arrestanten die in verschillende varianten per VC wordt gezien.

Voor elke processtroom en voor de fases consultatie en verhoor zijn verschillende activiteiten in beeld gebracht waarvoor de procesduur is bepaald. Daarin is vastgelegd in welke mate deze stappen capaciteit vragen van een ruimte of een actor.

In bijlage C is een overzicht opgenomen van de activiteitschema's per variant.

Voorbeeld:

Voor variant 3A geldt dat ongeveer 58% van de arrestanten een consultatie krijgt via VC (tablet) van een piketadvocaat. Het gesprek zelf duurt ongeveer 30 minuten. Dat levert een totaal beslag op van 32.256 uur landelijk op VC-kamers voor verdachten.

Berekening van de reistijd van een advocaat

Op basis van de verdeling van arrestanten over een piketregio is een voorspelling gedaan van de reistijd voor een piketadvocaat tijdens zijn dienst. Hiervoor is gebruik gemaakt van het aantal insluitingen per locatie. Op basis van een reistijdenmodel is de reistijd in beeld gebracht tussen de verschillende locaties in een piketregio. Met een gewogen gemiddelde is vervolgens een rekenwaarde bepaald voor de gemiddelde reistijd per piketregio. Ook deze zijn weer gewogen, gemiddeld, om tot een totaal rekenwaarde te komen voor de reistijd.

Voorbeeld:

In de piketregio Twente gaat 95% van de arrestanten naar het politiecellencomplex in Borne. Omdat dat aandeel zo groot is, is de verwachte reistijd heel laag. De kans is immers groot dat een volgende piketmelding wederom in Borne is. De gemiddelde reistijd in Twente is geschat op 4 minuten.

Berekening van de wachttijd op een advocaat

Een belangrijk aspect in de afweging tussen de verschillende scenario's is de mate waarin de arrestant en ook de opsporing moeten wachten op een advocaat. Een lange wachttijd zorgt voor een inefficiënter proces, verhoogt het risico op een onnodige in verzekeringstelling omdat de termijn wordt overschreden en het betekent dat cellen langer bezet zijn waardoor er in enkele gevallen meer capaciteit nodig is.

Deze wachttijd valt uiteen in drie delen:

- Wachttijd totdat een advocaat het verzoek op rechtsbijstand accepteert. Dat is de wachttijd tot het moment dat een advocaat feitelijk beschikbaar is
- Wachttijd tijdens de reistijd van de advocaat (zie hierboven)
- Wachttijd tijdens de schakeltijd, dat wil zeggen de tijd die het kost om klaar te zijn voor een gesprek (van parkeerplaats naar advocatenkamer, stukken opzoeken, laptop starten,

VC-verbinding klaarzetten, et cetera). Voor de schakeltijd hebben we een aantal waarden vastgesteld (zie bijlage B).

De wachttijd op een beschikbare advocaat is van een aantal factoren afhankelijk:

- De duur van de activiteiten waar de advocaat mee bezig is
- Het aantal cliënten dat een advocaat ziet
- Het aantal beschikbare advocaten
- Bezettingsgraad van de advocaten (zoals deze wordt bepaald door de vorige factoren).

We gebruiken de Erlang C-methode om een uitspraak te doen over het noodzakelijk aantal advocaten in een piketregeling. In bijlage is een overzicht opgenomen van de gemiddelde wachttijd tot een advocaat beschikbaar is bij verschillende aantallen advocaten in een piketregeling. Omdat de responstijd snel verbetert bij een toenemend aantal advocaten in een piketregeling, kan de bezettingsgraad ook stijgen.

Om de bezettingsgraad in een regio te bepalen, hanteren we de rekenwaardes zoals uitgewerkt in bijlage B. Op basis van de verdeling van het aantal verdachten over de verschillende locaties in het land kan ook een verdeling van de werklast per piketregio bepaald worden. Op basis van het huidige aantal advocaten in een piketregeling en het huidige aantal rechtsbijstandsverzoeken is een schatting gegeven van de huidige bezettingsgraad per piketregio. Deze blijft in de meeste regio's onder 40%.

Voor de prestaties van een piketregeling voor VC gelden andere uitgangswaarden omdat advocaten hier niet hoeven te reizen en dus kortere handelingstijden kennen.

Verdeling over locaties

De intensivering heeft uiteindelijk effect op de verschillende locaties van de politie in het land. Het effect kan ook sterk per locatie verschillen. Om in beeld te brengen in welke mate investering in nieuwe ruimtes noodzakelijk is, is het effect per locatie in beeld gebracht. Daarvoor zijn de gegevens over de insluitingslocaties gebruikt.

Voorbeeld:

In Nieuwegein op het bureau aan de Schakelstede verwachten we maar een beperkte toename van het aantal consultaties met 130 per jaar (0,3 per dag). Dat betekent daar een extra belasting van ongeveer 6 minuten gebruik van de advocatenkamers. Een investering in het aantal ruimtes ligt daar dus niet voor de hand. In het arrestantencomplex in Houten in dezelfde regio verwachten we 2.000 extra consultaties (5,5 per dag extra). Dat betekent een extra belasting van 2,7 uur per dag voor de advocatenkamers.

Inschatting organisatorische effecten op basis van staffels

Op basis van de inschatting van het extra aantal uren per dag dat op een locatie gebruik wordt gemaakt van advocatenkamers, grote verhoorkamers en ophoudcellen, wordt bekeken in welke mate dit moet leiden tot een investering in het aantal beschikbare ruimtes.

Voor deze doorrekening waren geen gegevens beschikbaar over de feitelijke beschikbaarheid van deze ruimtes op de verschillende locaties. De politie heeft deze informatie momenteel niet op een geaggregeerd niveau beschikbaar.

Door gebruik te maken van staffels doen we een uitspraak over het aantal extra ruimtes dat noodzakelijk is.

Nota bene; we hebben geen inzicht in de feitelijke beschikbaarheid in Houten. Als daar al meer dan voldoende ruimte beschikbaar is, dan kan een uitbreiding achterwege blijven. Het

kan echter ook gebeuren dat het huidige aantal kamers nu al niet voldoende is. In dat geval is de investeringsbehoefte groter, maar wordt deze niet meegenomen in deze intensivering.

Voorbeeld:

In het hierboven genoemde voorbeeld van Houten lijkt een investering in één extra advocatenkamer wenselijk om te voorkomen dat het proces stukt. De staffel hanteert een extra ruimtebeslag van 2 uur per dag als grenswaarde voor het inrichten van een extra advocatenkamer.

Financiële vertaling

Op basis van de huidige vergoedingssystematiek hebben wij de kosten voor rechtsbijstand berekend. Hiervoor hebben we per soort verleende rechtsbijstand de aantallen verleende rechtsbijstand vermenigvuldigd met de rechtsbijstandspunten (bijvoorbeeld 1,5 punten voor verhoorbijstand) en de hieraan toegekende vergoedingen. Voor investeringskosten (bijvoorbeeld voor VC) hebben wij gebruik gemaakt van eerdere onderzoeken. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in bijlage B.

2.3 Gebruikte gegevens voor de doorrekening

Voor het rekenmodel is gebruik gemaakt van een groot aantal rekenwaardes. Deze zijn gebaseerd op eerdere onderzoeken en op een tweetal nieuwe gegevensbronnen die voor dit onderzoek ter beschikking zijn gesteld. Een groot deel van deze rekenwaardes is opgenomen in bijlage B met een bronvermelding.

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een databestand met alle piketmeldingen van de RvR over de periode april 2016 tot en met maart 2017. Dit bestand is gebruikt om in beeld te brengen hoeveel keer rechtsbijstand plaats vindt op de verschillende locaties in Nederland. Dat is gebruikt om te laten zien in welke mate de intensivering leidt tot een toename aan consultaties en verhoorbijstand op de verschillende locaties in Nederland.

Daarnaast is een databestand gebruikt waarin alle aanhoudingen zijn opgenomen van verdachten in Nederland. Ook voor deze dataset is gebruikt gemaakt van de periode april 2016 tot en met maart 2017. Dit bestand is gebruikt om aan te geven hoe groot de stroom insluitingen is op de verschillende locaties en hoeveel rechtsbijstand daar dus te verwachten is. De uitkomsten uit de data-analyse op dit bestand zijn getoetst door te controleren in welke mate deze zaken op ZSM zijn behandeld. Onderstaande tabel laat zien dat er 151.000 aanhoudingen van meerderjarige verdachten in de data-uitvraag waren opgenomen. Ongeveer 112.000 van deze verdachten zijn A- of B-feiten die in principe op ZSM terecht zouden moeten komen. In de praktijk blijkt dat ook voor 96% - 97% het geval te zijn. Verdachten van C-feiten komen slechts in 35% van de gevallen op ZSM.

Tabel 1 Overzicht data-uitvraag aantal aanhoudingen per categorie

Categorie feit	Verdachte wel op ZSM	Verdachte niet op ZSM	Totaal	Aandeel op ZSM
A	3.282	120	3.402	96%
B	104.470	2.702	107.172	97%
C	13.084	24.257	37.341	35%
Onbekend	1.357	1.704	3.061	44%
Eindtotaal	122.193	28.783	150.976	81%

3 Scenario's voor de intensivering

Op advies van de werkgroep raadsman bij politieverhoor heeft de stuurgroep ingestemd met de keuze voor een drietal te onderzoeken hoofdsenario's (inrichtingsvarianten) voor de organisatie van de rechtsbijstand binnen ZSM. Deze scenario's komen deels voort uit pilots die zijn uitgevoerd in het land om te experimenteren met 'standaard'-consultatiebijstand. Deze scenario's vormden daarmee het vertrekpunt voor dit onderzoek.

In overleg met de werkgroep is een aantal varianten uitgewerkt van deze scenario's, zodat een breder begrip kan ontstaan van de keuzes die voorliggen. Deze scenario's zijn vastgesteld door de opdrachtgever, gehoord de stuurgroep. Dit heeft geresulteerd in de doorrekening van zeven varianten. Daarnaast zijn de scenario's besproken in drie praktijksessies in het land.

In dit hoofdstuk beschrijven we de varianten; de resultaten per variant zijn in de volgende hoofdstukken uitgewerkt.

Bij de inrichting van de scenario's zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd in overleg met de werkgroep:

- Kwetsbare verdachten worden gezien in een fysiek consult
- Verhoorbijstand en bijstand bij IVS is altijd fysiek
- Waar dat mogelijk is, volgt de advocaat zijn cliënt
- De intensivering betekent feitelijk de invoering van een standaardconsult van een advocaat. Omdat elke arrestant een eerste gesprek met een advocaat moet hebben, maakt het logistiek geen groot verschil dat een klein deel van de arrestanten alsnog zegt geen behoefte te hebben aan een advocaat.

Variant 1A – ZSM

In de ZSM-werkwijze neemt de advocaat vanuit de ZSM-locatie via de bestaande infrastructuur voor VC contact op met de verdachten op de arrestantenlocaties. Op de ZSM-locatie wordt een vaste voorziening ingericht voor de advocatuur, voor zover die nog niet aanwezig is. In de arrestantencomplexen en ophoudlocaties worden buiten de cellen aparte VC-voorzieningen (ingericht en) gebruikt.

Een arrestantenverzorger begeleidt de verdachte van zijn cel naar de VC-ruimte. Verhoor- en IVS-bijstand vinden altijd fysiek plaats via piket of voorkeursadvocaat. In deze variant wordt de consultatiebijstand alleen voor kwetsbare verdachten en verdachten met een voorkeursadvocaat fysiek geregeld, de overige verdachten krijgen consultatie-bijstand via VC. De Salduzvraag wordt door de advocaat via VC gesteld. Het volgen van advocaat (zelfde advocaat bij consultatie- en verhoorbijstand) is in deze variant niet mogelijk (behalve voor kwetsbare verdachten en verdachten met een voorkeursadvocaat).

Variant 1B –Bredavariant

In deze variant vraagt de hOvJ de verdachte of hij consultatiebijstand wil gebruiken. Indien de verdachte voor de hOvJ afstand doet van dit recht, wordt dezelfde vraag nog een keer via VC door een advocaat gesteld. Wanneer de verdachte dan toch gebruik wil maken van consultatiebijstand, vindt deze direct via VC plaats.

De verdachten die bij de hOvJ direct hebben aangegeven gebruik te willen maken van consultatiebijstand, krijgen fysiek consultatiebijstand via een piketregeling. Ook in deze variant vindt consultatiebijstand voor kwetsbare verdachten en verdachten met een voorkeursadvocaat fysiek plaats.

Deze werkwijze wordt momenteel in Breda toegepast.

Variant 2A - Fysiek/Fysiek

In dit scenario komt de advocaat naar de arrestant toe op het arrestantencomplex of ophoudlocaties om hem of haar te vragen of consultatiebijstand gewenst is. Verhoorbijstand vindt ook fysiek plaats.

In deze variant reist een advocaat altijd naar de verdachte toe. Er wordt gebruik gemaakt van een piketregeling. Deze variant wordt nu landelijk toegepast.

Variant 2B – Piket op grote locaties en regulier piket

In deze variant is op de grote verhoorlocaties standaard een advocaat aanwezig. Op sommige locaties zelfs meerdere advocaten. Voor de kleinere locaties wordt met een aparte piketregeling gewerkt. De piketadvocaten reizen dan naar deze locaties.

Verdachten die op een grote locatie worden ingesloten, worden door de advocaat op die locatie geholpen, ook als zij uit een andere piketregio komen. Voor de stationering van advocaten wordt een minimumvraag aangehouden van 2 consultaties per dag.

Variant 2C – Alle advocaten en verdachten op de grote PCC's

In deze variant zit standaard een advocaat op alle grote verhoorlocaties. Arrestanten worden alleen maar naar deze grote locaties gebracht. Piketadvocaten blijven alleen op deze grote locaties. Er is dus geen reistijd voor de advocatuur en daarmee ook minder wachttijd voor arrestanten en opsporing.

Dit betekent meer reistijd voor de politie om de verdachten naar de grote locaties te brengen. Het betekent ook een hogere bezetting op de grote PCC's. Deze moeten daardoor in de regel ook meer personeel inzetten.

Variant 3A - VC vanaf tablet

In dit scenario neemt de advocaat contact op via een beveiligde verbinding met VC met de arrestant. De advocaat doet dat vanuit zijn eigen omgeving. Dat kan zijn kantoor zijn, maar door gebruik van mobiele voorzieningen kan dat ook een andere locatie zijn. In de arrestantencomplexen worden voorzieningen ingebouwd om de VC te ondersteunen. Voorkeursadvocaten maken voor consultatiebijstand in principe ook gebruik van VC.

Verhoor- en IVS-bijstand en consultatiebijstand voor kwetsbare verdachten vindt fysiek plaats.

Variant 3B - Verdachte heeft VC in de cel

In aanvulling op de tablet van 3A kan in de verdachte deze variant via VC vanuit zijn eigen cel consultatiebijstand krijgen en hoeft dus niet naar een aparte ruimte te worden gebracht. Dit betekent minder werk voor de arrestantenverzorger.

4 *Kwalitatieve bevindingen*

Verbeterde afstemming tussen advocaat en OvJ is zeer waardevol

De afstemming tussen advocaat en OvJ wordt als zeer waardevol ervaren. In varianten 1A/1B is deze afstemming fysiek mogelijk. Ervan uitgaande dat de OvJ op een ZSM-locatie zit en die niet altijd overeenkomen met de ophoudlocatie van de verdachte, is fysiek overleg in de andere varianten nauwelijks tot niet mogelijk. Wel kan telefonisch overleg plaatsvinden.

Goede afstemming tussen advocaat en politie maakt dat de logistiek soepeler loopt

De afstemming tussen advocaat en politie (met name het verhoorkoppel) wordt als zeer belangrijk voor (de kwaliteit van) het proces geacht. Door goed contact tussen advocaat en politie kunnen verhoren beter gepland worden en kan wachttijd gereduceerd worden. Dat begint al met telefonische afstemming over beschikbaarheid van advocaat en verhoorkoppel. Fysiek kan deze afstemming logischerwijs in de fysieke varianten plaatsvinden. Ook bij concentratie van advocaten op PCC's is structureel fysieke afstemming mogelijk.

“Advocaat volgt cliënt” moet vanuit de inhoud en de logistiek een leidend principe zijn

Bij varianten waarin meerdere advocaten per verdachte betrokken zijn (bijvoorbeeld bij consultatie en bij verhoor), stelt de vraag welke rol de verschillende advocaten innemen, bijvoorbeeld bij de afdoeningsbeslissing. Ook zal er bij meerdere advocaten per verdachte extra informatieoverdracht tussen de betrokken advocaten moeten plaatsvinden. Advocaten die vast op ZSM zitten en vanuit daar per VC consultatiebijstand verlenen (1A/1B), zijn niet beschikbaar voor verhoorbijstand. Daarmee kan in deze gevallen niet altijd continuïteit van advocaat geboden worden.

Videocommunicatie is een geaccepteerd middel om doelmatiger te werken

VC is technisch mogelijk. Hiervoor dienen zowel advocaat als verdachte over VC-apparatuur te beschikken. In de praktijk kan dat aan de kant van de advocaat een vast of mobiel toestel zijn, bij de verdachte kan dit vaste apparatuur op de cel of in een VC-ruimte zijn. Ook zou bijvoorbeeld een hufteerproof tablet mogelijk zijn.

Concrete (technische) eisen voor VC moeten nog vastgesteld te worden, maar te denken valt onder ander aan hufteerproof apparatuur aan de kant van de verdachte, kwaliteit en versleuteling van de verbinding en geluiddichte ruimtes. In de huidige situatie zijn er op verschillende plekken al VC-voorzieningen, maar zijn deze vaak al verouderd.

Bij VC in de cel geldt dat dit technisch ingewikkelder te realiseren is dan in een aparte VC-ruimte. Zo is de geluidskwaliteit in cellen op dit moment niet goed (echo, niet geluiddicht) en zijn verbindingen moeilijker te installeren.

Vertrouwelijkheid van gesprekken stelt eisen aan ruimtes.

Voor (vertrouwelijke) gesprekken tussen advocaat en cliënt zijn geluiddichte ruimtes nodig, bijvoorbeeld advocatenkamers. Voor scenario's waarin advocaten vast op een locatie zitten is het nuttig als in de dalmomenten waar geen bijstand verleend moet worden de mogelijkheid bestaat om andere werkzaamheden uit te voeren. Hiervoor zou bijvoorbeeld een draadloze internetverbinding (zonder toegang tot het politienetwerk) praktisch zijn.

Aanpassingen piketsystematiek is in alle gevallen noodzakelijk

Wanneer rechtsbijstand op verschillende manieren wordt vormgegeven (regulier fysiek piket/vast piket op PCC/VC-piket) moet de piketsystematiek worden aangepast. Hoe meer piketregelingen er naast elkaar beheerd moeten worden, hoe meer werk voor de RvR en dus hoe hoger de uitvoeringskosten (zie ook hoofdstuk 5).

Concentratie van verdachten op één grote locatie in de regio betekent verminderde inzetbaarheid van de politie

Bij concentratie op grote locaties (bijv. 2C) zou een ongewenst neveneffect kunnen zijn dat de beschikbaarheid van agenten voor noodhulp afneemt: agenten die een verdachte naar een centrale locatie moeten brengen zijn voor die tijd niet beschikbaar voor andere taken zoals noodhulp.

Een intensivering van rechtsbijstand bij de afdoening zou een positief effect kunnen hebben op het aantal verzetszaken

Een mogelijk neveneffect van de intensivering van rechtsbijstand zou een daling van verzetszaken kunnen zijn. De redenering hiervoor is dat verdachten die goed door een raadsman worden bijgestaan een betere afweging kunnen maken of het kansrijk is om in verzet te gaan. Een daling van verzetszaken zou positieve effecten verder in de keten betekenen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het aantal verzetszaken binnen ZSM nu rond de 200 per jaar ligt.

Grote verschillen in organisatiewijze van de politie hebben impact op ideale organisatiewijze per regio

De piketregio's zijn regionaal verschillend georganiseerd en hebben niet altijd dezelfde kenmerken. Zo zijn er regio's waar nu al een concentratie van verdachten plaatsvindt, terwijl andere regio's juist en veel evenwichtiger verspreiding van verdachten over locaties heen kennen. Daarnaast verschillen de reisafstanden nogal en zijn er drukkeren en minder drukke piketregio's met grote en kleine ophoudlocaties. Dit heeft wederom consequenties voor de beschikbaarheid van piketadvocaten. Ook zijn in sommige regio's autonoom ontwikkelingen gaande (bijvoorbeeld sluiting van locaties), die invloed hebben op de vraag welke variant het meest voor de hand ligt. Welke variant "het beste" past, verschilt dan ook per regio.

Een advocaat op het ZSM bureau kan verschillende rollen vervullen

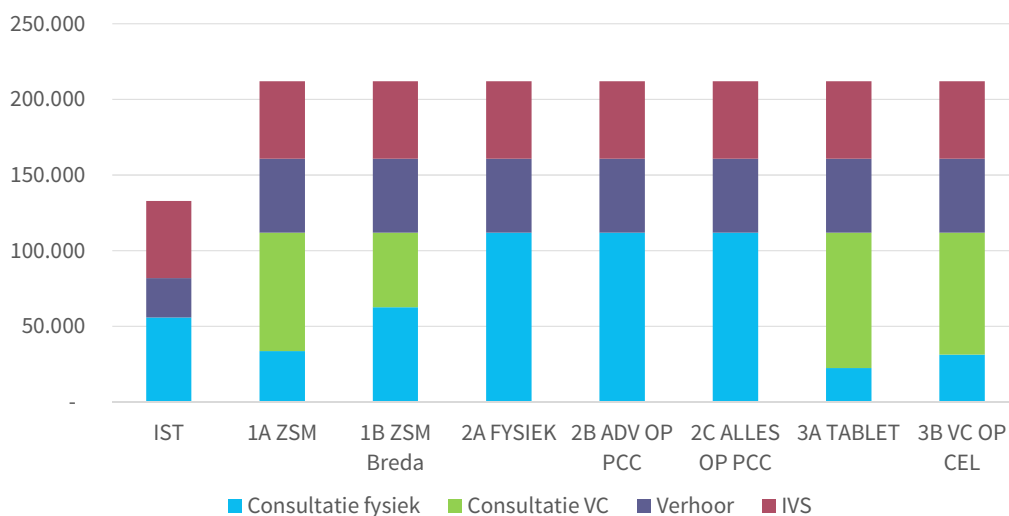
Een vaste advocaat op ZSM zou vooral als aanspreek- en afstemmingspartner voor de OvJ positieve effecten kunnen hebben. Te denken valt hierbij ook aan het verlenen van afdoeningsbijstand. Daarbij is het wel van belang dat de advocaat op ZSM ook over voldoende kennis van de zaak beschikt en geen onnodige overdracht met andere betrokken advocaten moet plaatsvinden. Daarnaast zou een advocaat op ZSM vooral in de beginfase van de intensivering ook als aanspreekpunt voor de (piket)advocaten kunnen fungeren. Om de tijd van de advocaat op ZSM efficiënt te besteden en leegloop te voorkomen dient wel een heldere definitie van zijn takenpakket opgesteld te worden.

5 Resultaten doorrekening

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de kwantitatieve resultaten van de doorrekening. In bijlage C zijn enkele tabellen opgenomen.

5.1 Ontwikkeling gesubsidieerde rechtsbijstand

Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling in de aantallen zien voor gesubsidieerde rechtsbijstand.



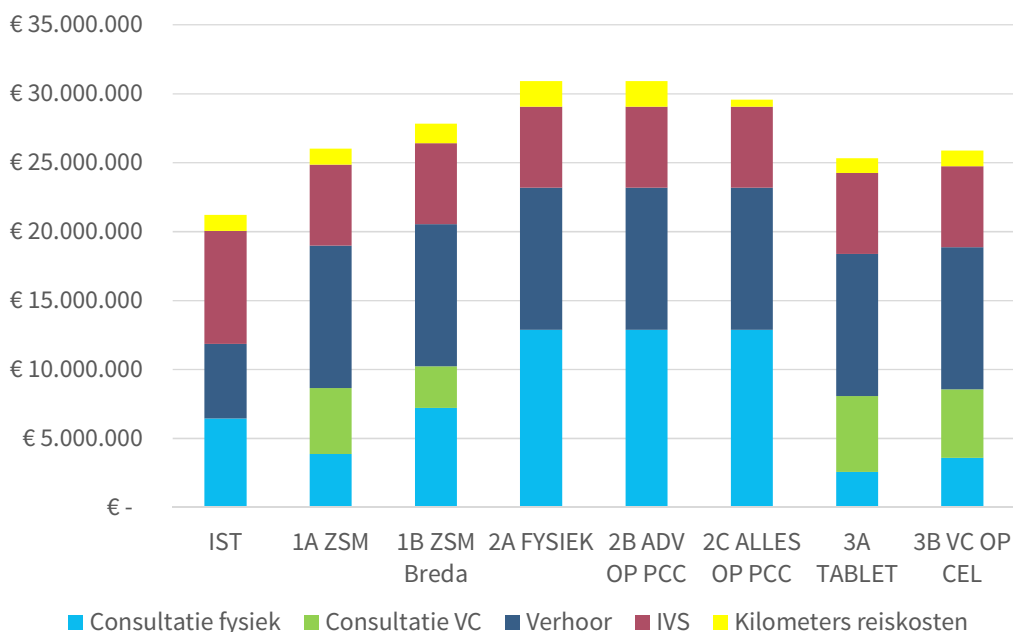
Figuur 1 Ontwikkeling aantallen gesubsidieerde rechtsbijstand per scenario

Door de invoering van het standaardconsult verdubbelt het aantal keer dat consultatiebijstand wordt verleend. Een belangrijk verschil tussen de zeven scenario's is het aandeel van de consultaties dat via VC wordt uitgevoerd.

Omdat meer verdachten in contact komen met een advocaat is het een reële verwachting dat verhoorbijstand ook in alle scenario's meestijgt. We verwachten dat ook hier een verdubbeling plaatsvindt.

Het aantal IVS-bijstand verandert niet direct als gevolg van de intensivering en is ook voor alle scenario's gelijk.

De scenario's verschillen in budgettair effect voor gesubsidieerde rechtsbijstand met name als gevolg van de lagere tarieven voor consultatiebijstand via VC. Daardoor zijn de scenario 1A/1B en 3A/3B goedkoper dan de scenario's 2A/2B/2C. In mindere mate speelt hier ook de reiskostenvergoeding een rol.



Figuur 2 Ontwikkeling kosten rechtsbijstand per scenario

Ten opzichte van de huidige situatie ontstaat een voordeel op de kosten voor IVS. Dat komt doordat er twee tarieven bestaan; een tarief voor IVS-bijstand als er nog geen consultatiebijstand is gegeven en een tarief voor IVS-bijstand wanneer er in een eerder stadium wel consultatiebijstand is verleend. Door de invoering van het standaardconsult hebben straks alle verdachten al rechtsbijstand gehad voordat zij IVS-bijstand krijgen. Dat scheelt de helft op het tarief en dus aanzienlijk in kosten.

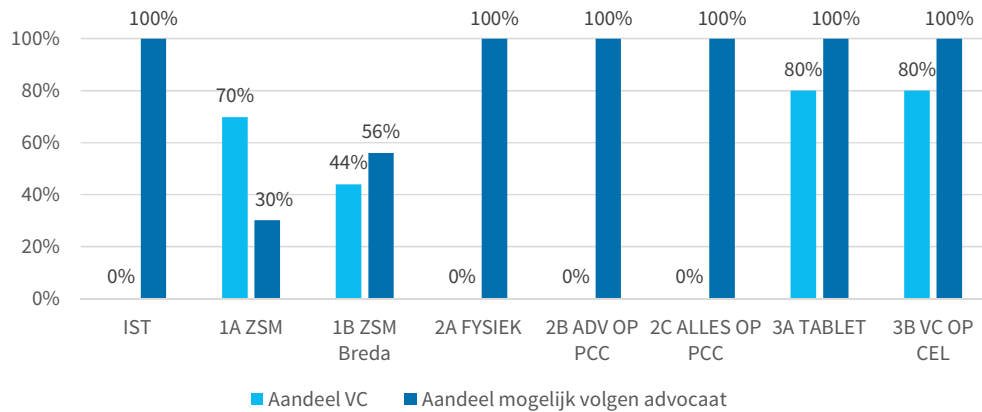
Ten opzichte van de huidige situatie nemen de kosten voor gesubsidieerde rechtsbijstand toe met € 4,1 miljoen (scenario's 3A/3B) tot € 9,6 miljoen (scenario's 2A/2B/2C).

5.2 Operationele effecten

De scenario's verschillen in de wijze waarop de consultatie wordt vormgegeven (via VC of fysiek). Zoals aangegeven zullen kwetsbare verdachten altijd fysiek gezien worden.

De keuze om de consultaties via VC uit te laten voeren door advocaten die op dat moment niet beschikbaar zijn voor andere piketmeldingen maakt dat het in de scenario's 1A en 1B niet mogelijk is voor de advocaat om zijn cliënt te volgen en ook terzijde te staan tijdens het verhoor.

Onderstaande grafiek brengt deze verschillen in kaart.



Figuur 3: Wijze waarop rechtsbijstand wordt vormgegeven per scenario

In onderstaande tabel zijn geschatte effecten op het werkproces weergegeven uitgedrukt in minuten per arrestant.

Tabel 2 Operationeel effect op de werkprocessen

Gemiddeld tijdsbeslag (minuten) per aangehouden verdachte	1A ZSM	1B Breda	2A FYSIEK	2B ADV PCC	2C PCC	3A TABLET	3B VC CEL
Halen en brengen arrestant	14	14	14	14	14	14	3
Reistijd advocaat	22	29	36	21	12	20	21
Wachttijd arrestant	50	52	83	74	63	70	70
Reistijd politie	-	-	-	-	12	-	-

In de variant 3B waar de arrestant via VC vanuit zijn cel kan worden bediend is het effect op de belasting voor arrestantenverzorgers het kleinst.

De kortste reistijd voor de advocatuur is voor de variant waarin de piketadvocaten op een politiecellencomplex zitten en alleen de voorkeursadvocaat hoeft te reizen. De reistijd is het langst in scenario 2A waar advocaten naar alle verdachten toe reizen.

De wachttijd voor de arrestanten en dus ook voor de opsporing, is het kortst in variant 1A/1B. Dat komt doordat er bij consultatie in veel gevallen niet gereisd wordt en doordat er in het geval van verhoorbijstand niet gewacht hoeft te worden tot dezelfde advocaat beschikbaar is als de consultatie via VC is gegaan.

Reistijd voor de politie is alleen noodzakelijk in scenario 2C waar verdachten naar de grote PCC's gebracht worden.

5.3 Organisatorische effecten

De wachttijd van een arrestant kan vertaald worden in de extra tijd die wordt doorgebracht in een ophoudcel en daarmee het extra capaciteitsbeslag op ruimtes en arrestantenverzorgers. Zo is in onderstaande tabel voor de verschillende onderdelen in beeld gebracht wat de effecten zijn.

Tabel 3 Extra benodigde (ruimte)capaciteit als gevolg van de intensivering

	1A ZSM	1B Breda	2A FYSIEK	2B ADV PCC	2C PCC	3A TABLET	3B VC CEL
Extra arrestantenverzorgers (fte)	-	-	-	-	22	-	-
Extra VC-ruimtes	17	6	-	-	-	21	-
Extra advocatenkamers	-	-	10	10	19	-	-
Extra verhoorkamers	4	4	4	4	9	4	4
Extra ophoudcellen	-	4	20	7	22	9	9
VC-ruimtes voor advocaten	24	16	-	-	-	-	-

Alleen in scenario 2C, waar sprake is van concentratie van arrestanten, vindt een dermate grote uitbreiding van de taken van arrestantenverzorgers plaats dat er een uitbreiding noodzakelijk is.

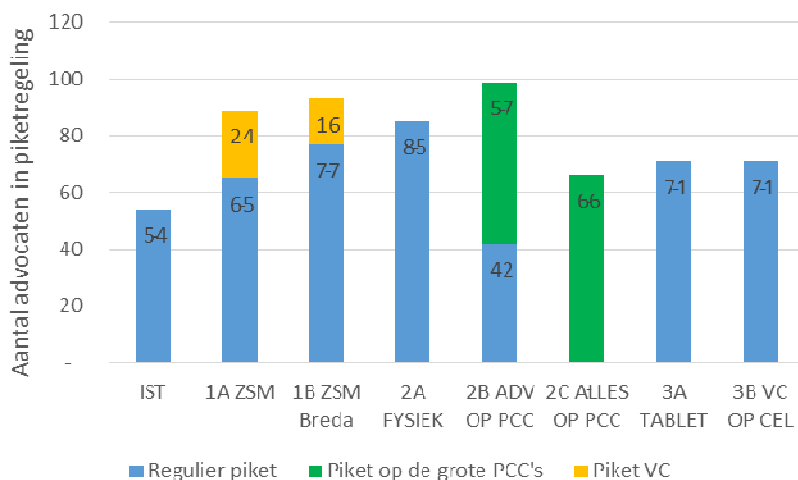
Een investering in extra VC-ruimtes is noodzakelijk in scenario's 1A/1B/3A. Bij 3A is het aantal VC-kamers hoger omdat een groter deel van de arrestanten een VC-consultatie krijgt.

Een uitbreiding van het aantal advocatenkamers is nodig als iedereen fysiek gezien wordt. Bij concentratie neemt ook de belasting van die PCC's toe waardoor een verdere uitbreiding nodig is.

De extra capaciteitsvraag aan ophoudcellen speelt met name in die scenario's 2A en 2C. De daadwerkelijke noodzaak om te investeren is zeer afhankelijk van de bezetting van de PCC's. Het is bekend dat er landelijk sprake is van een lage bezetting als gevolg van de teruglopende aantallen verdachten.

In scenario 1A/1B dient geïnvesteerd te worden in nieuwe VC-ruimtes voor advocaten.

Onderstaande grafiek laat het aantal advocaten zien dat in een piketregeling zit voor de verschillende scenario's. In de regel geldt dat hoe meer piketregelingen er zijn, hoe meer advocaten er nodig zijn om de wachttijd te beperken. Dat betekent ook dat hun bezetting afneemt.



Figuur 4 Aantal advocaten in een piketregeling

Het geringste aantal advocaten is nodig in scenario 2C bij concentratie op de grote PCC's. Door gebruik te maken van de tablet kan het aantal advocaten in een piketregeling beperkt worden door de verminderde reistijd.

5.4 Financiële effecten

De extra benodigde investeringen in capaciteit kunnen vertaald worden in kosten op jaarbasis op basis van afschrijvingen. Onderstaande tabel laat de jaarlijkse kosten zien per scenario voor zover deze nu zijn in te schatten.

Tabel 4 Extra benodigde capaciteit (kosten in €) als gevolg van de intensivering

	1A ZSM	1B Breda	2A FYSIEK	2B ADV PCC	2C PCC	3A TABLET	3B VC CEL
Extra arrestantenverzorgers	-	-	-	-	1.056.000	-	-
Extra VC-ruimtes	59.500	21.000	-	-	-	73.500	-
Extra advocatenkamers	-	-	8.000	8.000	15.200	-	-
Extra verhoorkamers	3.200	3.200	3.200	3.200	7.200	3.200	3.200
Extra ophoudcellen	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Verbetering bestaande VC-ruimte	420.000	420.000	-	-	-	420.000	-
VC-ruimtes voor advocaten	52.800	35.200	-	-	-	-	-
Investeringen in VC op cel	-	-	-	-	-	-	pm
Totaal	535.500	479.400	11.200	11.200	1.078.400	496.700	3.200

De grootste kostenposten betreft de extra inzet van arrestantenverzorger op de politiecellencomplexen in scenario 2C. Het gaat hier in de regel om de inzet van extra personeel omdat er geen arrestantenverzorgers werken op de kleinere locaties en er dus geen personeel vrijkomt.

De jaarlijkse afschrijvingslasten voor advocatenkamers en verhoorkamers zijn beperkt.

Uitbreiding van de ophoudcellen is naar verwachting voornamelijk aan de orde bij de politiecellencomplexen. Vanwege de huidige onderbezetting zou de werkelijke uitbreiding in de praktijk mee kunnen vallen. Omdat de kosten voor uitbreiding zo afhankelijk zijn van de lokale situatie is op dit moment geen schatting te geven van de kosten die met uitbreiding gemoeid zijn.

Een grote kostenpost betreft de upgrade van de huidige VC-voorzieningen. Die upgrade is noodzakelijk om de ruimte geluids dicht te maken en om de apparatuur te vervangen. Het is mogelijk om een nadere afweging te maken over het aantal VC-voorzieningen waarin wordt geïnvesteerd. Op een locatie waar maar één keer per maand een consultatie via VC plaats gaat vinden is wellicht de noodzaak minder hoog. De berekening in bovenstaande tabel gaat uit van een upgrade van 120 VC-ruimtes met voorzieningen. Daarmee krijgen alle locaties waar vaker dan één keer per week een consultatie via VC plaats vindt nieuwe apparatuur.

Op dit moment is er geen goede inschatting voor handen voor de kosten die gemoeid zijn met de investering in VC-voorzieningen op de cel. De kosten daarvan zullen waarschijnlijk aanzienlijk zijn omdat het om een groter aantal cellen gaat dan het aantal VC-ruimtes. De

wijze waarop de cellencomplexen zijn gebouwd maakt dat ingrepen hierin aanzienlijke kosten met zich mee zullen brengen.

Financiële effecten voor de Raad voor Rechtsbijstand

Ook voor de RvR zullen investeringskosten noodzakelijk zijn. Als vuistregel geldt: hoe meer variatie in de manier waarop bijstand wordt verleend (VC, fysiek, advocaat op PCC), hoe meer investeringskosten in ICT-voorzieningen en capaciteit dit vergt bij de RvR. Ook handhaving en controleerbaarheid van de processen wordt bemoeilijkt met een grote variatie aan manieren van het versturen van piketmeldingen.

De RvR werkt momenteel met een min of meer uniforme, grotendeels geautomatiseerde methodiek voor het inroosteren van advocaten op de verschillende piketregelingen als ook voor het melden van piketmeldingen aan de ingeroosterde advocaten. Op het moment dat er meerdere piketmethodieken moeten worden gehanteerd (bijvoorbeeld advocaten op een vaste locatie én advocaten die naar de verdachte toe reizen, zoals bijvoorbeeld in scenario 2B), zorgt dit voor een behoorlijke toename van investeringskosten voor technische realisatie én personeel om het proces te handhaven en te monitoren.

Geschatte investeringskosten in huidige applicatie voor de scenario's lopen uiteen van € 100.000 - € 300.000 bij scenario's met minder variatie in 'piketvorm', tot € 400.000 - € 600.000 bij complexe scenario's met veel verschillende 'piketvormen' (zie tabel hieronder). Deze kosten kunnen verder oplopen als er ook nog variëteit per regio gewenst is (dus als de ene regio een andere variatie in piketvormen wenst dan een andere).

Tabel 5 Kosten Raad voor Rechtsbijstand (uitgedrukt in kosten in € per jaar)

	1A ZSM	1B Breda	2A FYSIEK	2B ADV PCC	2C PCC	3A TABLET	3B VC CEL
Extra medewerker piketrooster	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Extra investeringskosten RvR ¹	20.000 – 60.000	80.000 – 120.000	20.000 – 60.000	120.000		80.000 – 120.000	

Afhankelijk van de vorm(en) die gekozen worden en het tijdsplan dat bij implementatie moet worden belopen, kan eventueel ook gekozen worden voor het in eerste instantie handmatig melden van meldingen, om zodoende grip te krijgen op het meldproces en goed de technische vereisten vast te kunnen leggen voor integratie in een piketapplicatie (hiervoor zal wederom tijdelijk extra capaciteit van 1-2 fte nodig zijn).

Naast incidentele investeringskosten is er ook structureel extra capaciteit nodig. Zo is er voor het monitoren en handhaven van het meldings- en roosterproces (na technische realisatie) structureel extra capaciteit nodig van ongeveer 1 fte op de centrale piketafdeling. Dit is exclusief eventueel benodigde capaciteit bij verruiming van openingstijden.

Genoemde bedragen en capaciteit zijn op basis van globale inschatting en kunnen wijzigen op het moment dat er meer gegevens zijn over een gewenste inrichting.

¹ Afgeschreven over vijf jaar

6 Conclusies

6.1 Belangrijkste resultaten van de doorrekening

Ontwikkeling gesubsidieerde rechtsbijstand

Door de invoering van het standaardconsult verdubbelt het aantal keer dat consultatiebijstand wordt verleend van 56 duizend naar 112 duizend consulten per jaar. Die stijging vindt plaats ongeacht het gekozen scenario. Omdat meer verdachten in contact komen met een advocaat is het een reële verwachting dat verhoorbijstand ook in alle scenario's meestijgt van 26 duizend naar 49 duizend.

Voor het aantal verleende IVS-bijstand verwachten we geen veranderingen als gevolg van de intensivering. Wel zullen de kosten voor IVS-bijstand afnemen, omdat na invoering van het standaardconsult vaker het lagere IVS-tarief gebruikt zal worden (de meeste verdachten hebben dan al (consultatie)bijstand gehad voordat zij IVS-bijstand krijgen).

Ten opzichte van de huidige situatie nemen de kosten voor gesubsidieerde rechtsbijstand toe met € 4,1 miljoen (scenario's 3A/3B) tot € 9,6 miljoen (scenario's 2A/2B/2C).

Operationele effecten

- Advocaat volgt cliënt niet mogelijk bij scenario 1A en 1B
- Belasting op arrestantenverzorgers in scenario 3B het kleinst (3 minuten per verdachte) en gelijk voor de rest (14 minuten per verdachte)
- De reistijd voor de advocaat is het kortst in variant 2C (12 min per verdachte) en het langst in variant 2A (36 min per verdachte)
- De wachttijd voor de arresten en dus ook de opsporing is het kortst in variant 1A/1B (rond de 50 minuten per verdachte) en het langst bij variant 2A (83 minuten per verdachte)
- Reistijd voor de politie is alleen noodzakelijk in scenario 2C waar verdachten naar de grote PCC's gebracht worden (12 minuten per verdachte).

Organisatorische effecten

- Alleen in scenario 2C, waar sprake is van concentratie van arrestanten, vindt een dermate grote uitbreiding van de taken van arrestantenverzorgers plaats dat er een uitbreiding noodzakelijk is (22 fte).
- Een investering in extra (6 tot 21) VC-ruimtes is noodzakelijk in scenario's 1A/1B/3A. Bij 3A is het aantal VC-kamers hoger omdat een groter deel van de arrestanten een VC-consultatie krijgt.
- Een uitbreiding van het aantal advocatenkamers (10 tot 19) is nodig als iedereen fysiek gezien wordt. Bij concentratie in scenario 2C neemt ook de belasting van die PCC's toe waardoor een verdere uitbreiding nodig is.

- De extra capaciteitsvraag aan ophoudcellen speelt met name in de scenario's 2A en 2C. De daadwerkelijke noodzaak om te investeren is zeer afhankelijk van de bezetting van de PCC's. Het is bekend dat er landelijk sprake is van een lage bezetting als gevolg van de teruglopende aantallen verdachten.
- In scenario 1A/1B dient geïnvesteerd te worden in nieuwe VC-ruimtes voor advocaten (16 tot 24).
- Het geringste aantal advocaten in de piketregelingen is nodig in scenario 2C bij concentratie op de grote PCC's. Door gebruik te maken van de tablet kan het aantal advocaten in een piketregeling beperkt worden door de verminderde reistijd.

Financiële effecten

De extra benodigde investeringen in capaciteit kunnen vertaald worden in kosten op jaarbasis op basis van afschrijvingen.

- De grootste kostenposten betreft de extra inzet van arrestantenverzorger op de politiecellencomplexen in scenario 2C (rond de € 1 miljoen).
- De jaarlijkse afschrijvingslasten voor advocatenkamers en verhoorkamers zijn beperkt (tussen de € 3.200 en 22.400).
- Uitbreiding van de ophoudcellen is naar verwachting voornamelijk aan de orde bij de politiecellencomplexen maar zou vanwege de huidige onderbezetting in de praktijk mee kunnen vallen. Omdat de kosten voor uitbreiding zo afhankelijk zijn van de lokale situatie is op dit moment geen schatting te geven van de kosten die met uitbreiding gemoeid zijn.
- Een grote kostenpost (circa € 500.000) betreft de upgrade van de huidige VC-voorzieningen (geluidsdicht maken ruimtes en vervangen apparatuur). In scenario's zonder VC (2A / 2B / 2C) worden deze kosten uiteraard niet gemaakt.
- Op dit moment is er geen goede inschatting voor handen voor de kosten die gemoeid zijn met de investering in VC-voorzieningen op de cel. De kosten daarvan zullen waarschijnlijk aanzienlijk zijn omdat het om een groter aantal cellen gaat dan het aantal VC-ruimtes. De wijze waarop de cellencomplexen zijn gebouwd maakt dat ingrepen hierin aanzienlijke kosten met zich mee zullen brengen.
- Investeringskosten voor de RvR lopen uiteen van € 100.000 – 300.000 bij scenario's met weinig variatie in soorten rechtsbijstandsverlening (scenario's 1A, 2A) tot € 400.000 – 600.000 voor scenario's met grote variatie aan piketvormen (scenario's 1B, 2C en 3A). Scenario 2B is het meest complex (€ 600.000)

6.2 Belangrijkste bevindingen ten aanzien van de ontwerpkeuzes voor een intensivering van de rechtsbijstand

Aan de hand van de resultaten van de analyses en de gevoerde gesprekken komt een aantal ontwerpkeuzes naar voren waar rekening mee gehouden kan worden in de inrichting van rechtsbijstand binnen ZSM.

- Als er gekozen wordt voor meerdere piketregelingen die tegelijk operationeel zijn, dan zijn er meer advocaten nodig voor hetzelfde werk. Zij hebben daarmee meer leegloop. Omdat er daarmee vaak ook kleinere piketregelingen ontstaan loopt de wachttijd eerder op dan af, ondanks de beschikbaarheid van meer advocaten. Dat betekent dat de scenario's waarin er één piketregeling is, op dit aspect beter scoren (2A / 2C / 3A / 3B).
- Als het standaardconsult via VC wordt vormgegeven door een advocaat die daartoe is vrijgesteld (1A / 1B) dan kan deze niet ook aanwezig zijn bij het verhoor en is er geen sprake van continuïteit van advocaat. In de praktijk leidt dat tot afstemmingsproblemen en onduidelijkheid bij alle partijen. Voor de kwaliteit van het proces is het wenselijk om een en dezelfde advocaat alle bijstand te laten verlenen in de ZSM fase.

- In alle situaties moet de mogelijkheid bestaan voor verdachte, advocaat of politie om te besluiten de consultatie fysiek plaats te laten vinden. Dat kan bijvoorbeeld zijn omdat de verdachte kwetsbaar is.
- Toepassing van VC heeft grote impact op de kosten voor gesubsidieerde rechtsbijstand doordat de toegekende punten lager zijn (1A / 1B / 3A / 3B). Er is bovendien een positief effect op de wachttijd omdat er van reistijd geen sprake meer is. Mede daarom is het van belang om ook aan voorkeursadvocaten de mogelijkheid te bieden om hun consultaties via VC uit te voeren (3A / 3B).
- De wijze waarop de politie is georganiseerd verschilt per regio. Dat heeft gevolgen voor de mate waarin de verschillende scenario's passen in die regio. Er zijn regio's met een zeer grote mate van concentratie waar feitelijk al gewerkt wordt met een advocaat op één locatie. Andere regio's kennen juist een grote spreiding waardoor een fysieke piketregeling, eventueel in combinatie met VC, meer voor de hand ligt.
- Piketregio's waar meerdere advocaten tegelijk beschikbaar zijn, kennen een veel kortere wachttijd dan piketregio's waar één advocaat dienst heeft (bij gelijke belasting van de advocaten). Dat betekent dat een opschaling van de regio's aantrekkelijk kan zijn in sommige gevallen.
- Hoe meer een piketregeling georganiseerd wordt rondom een homogene werkwijze van de politie in een werkgebied, hoe beter deze aansluit bij één van de scenario's.
- Een zeer belangrijke factor in een soepele organisatie van de keten is de afstemming tussen het verhoorkoppel en de advocaat. Hoe beter zij met elkaar afspraken maken over de planning en daarover communiceren, hoe beter proces loopt en wachttijd voor alle partijen wordt beperkt. Deze afstemming kan nog verder worden ondersteund vanuit de processen van de RvR en de politie.
- Als er sprake is van grote drukte in het piket dan is de piketadvocaat zelf verantwoordelijk voor opschaling. Doordat dit nu niet altijd adequaat gebeurt lopen de wachttijden op. Advocaten organiseren dit nu zelf, elk op hun eigen wijze. Het verdient aanbeveling om hier meer structureel vorm aan te geven.
- In regio's waar verschillende grote politiecellencomplexen liggen, wordt op dit moment niet gewerkt met een specifiekere toewijzing van piketmeldingen. Daardoor reizen alle advocaten alle cellencomplexen af voor hun consulten. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken in welke mate een virtuele concentratie mogelijk is door hier meer rekening mee te houden in de toewijzing.
- Investering in de rechtsbijstand binnen ZSM is voor een deel ingegeven om de rechtmatigheid van de OM-afdoeningen in deze fase te ondersteunen. Binnen ZSM wordt ongeveer 16% van de zaken afgedaan door een directe OM afdoening. In deze gevallen lijkt overleg tussen de OvJ en de advocaat van de verdachte en bijstand over de afdoening aan de verdachte van toegevoegde waarde.
- Om als advocaat een goede rol te kunnen vervullen in deze vroege fase van het opsporingsproces is het van groot belang om over voldoende informatie te kunnen beschikken over de zaak. Dat is tevens een randvoorwaarde voor een effectieve afdoeningsbijstand.
- Geen van de onderzochte scenario's zijn op korte termijn te realiseren. Een belangrijk element in de intensivering is het afstand doen van het recht op rechtsbijstand ten overstaan van een advocaat. Hiermee gaat een aanzienlijke volumestijging van zowel consultatie- als verhoorbijstand gepaard. De huidige voorzieningen kunnen een dergelijke stijging niet zonder meer aan. Voor de VC-varianten geldt dat VC nog niet landelijk beschikbaar is en dat er onvoldoende lokale voorzieningen zijn. Voor de fysieke varianten geldt dat er nog niet voldoende advocatenkamers beschikbaar zijn, wat tot lange wachttijden kan leiden. De politie kan in verband met portfoliomanagement het vroegst 2020 aan de vereisten van ICT en huisvesting voldoen.

Bijlage A: Deelnemers stuur- en werkgroep

Stuurgroep Raadsman bij politieverhoor

Carlijn van Gulpen	Ministerie van Justitie en Veiligheid
George Rasker	Openbaar Ministerie
Wim van Amerongen	Nationale Politie
Bert Fibbe	Nederlandse Orde van Advocaten
Hans Gerritsen	Raad voor Rechtsbijstand

Werkgroep Raadsman bij politieverhoor

Jan-Kees Vos	Ministerie van Justitie en Veiligheid
Maarten van Berckel	Ministerie van Justitie en Veiligheid
Ly Le	Ministerie van Justitie en Veiligheid
Jolanda Pol	Openbaar Ministerie
Judith Renes	Nationale Politie
Esther van den Bosch	Nederlandse Orde van Advocaten
Martine Smits	Raad voor Rechtsbijstand
Willem Regterschot	Koninklijke Marechaussee

Bijlage B: Rekenwaardes

Rekenwaardes simulatiemodel

Parameter	Waarde	Bron / onderbouwing
Aantal aanhoudingen volwassenen voor A- en B-feiten in Nederland	112.000	Op basis van een gegevensuitvraag bij de Nationale Politie over alle eenheden. Totaal aantal aangehouden meerderjarige verdachten voor A of B feiten in de periode april 2016 t/m maart 2017.
Aandeel verdachten dat een standaardconsult krijgt in de nieuwe situatie	100%	Met de intensivering krijgen alle aangehouden verdachten van een B-feit dat via ZSM wordt gerouteerd een advocaat te spreken. Uit eerdere pilots blijkt dat in dat geval in meer dan 95% ook daadwerkelijk een consultatie plaatsvindt. Omwille van de eenvoud is het aantal standaardconsulten daarom op 100% gesteld. Er zal in de praktijk nauwelijks verschil zijn tussen consultatiebijstand en het ten overstaan van een advocaat afstand doen van consultatiebijstand waarbij een advocaat moet wijzen op de gevolgen daarvan. Het aandeel van 95% komt wel terug in het aantal mensen dan verhoorbijstand wil. Dat is afhankelijk gesteld van het aantal consultaties.
Duur consultatie	30 minuten	Evaluatie van de pilots door Erasmus. <i>Erasmus, "Werkwijze ZSM en Rechtsbijstand", november 2015</i>
Duur verhoor in piketfase voor B-zaken	50 minuten	Onderzoek naar verhoorduur door Significant. <i>Significant, "Analyse verhoorduur korte termijn monitor raadsman bij politieverhoor", augustus 2016</i>
Tijd halen en brengen arrestantenverzorger	10 minuten	Inschatting op basis van onderzoek Nationale Politie <i>Anja Deijl, John Duivenvoorden, Yadira Witteman, Nationale Politie, "Impactanalyse ZSM en rechtsbijstand", april 2015</i>
Wachttijd voorkeursadvocaat	60 minuten	Er is geen informatie beschikbaar over de wachttijd op een voorkeursadvocaat. Op basis van de wettelijke norm die uitgaat van maximaal 2 uur voor het ter plaatse komen van een advocaat hebben we gerekend met 60 minuten voor de wachttijd op de beschikbaarheid. Dat is nog exclusief de reistijd naar de verhoorlocatie en de aanmeldprocedure ter plekke.

Aandeel verdachten met voorkeursadvocaat als iedereen een standaardconsult krijgt	28%	Uit gegevens van de Raad voor Rechtsbijstand blijkt dat 39% van de meldingen voor consultatiebijstand naar een voorkeursadvocaat gaan in de periode april 2016 t/m maart 2017. De verwachting is dat bij de invoering van het standaardconsult meer mensen een voorkeursadvocaat opgeven, maar dat dat aanzienlijk minder zal zijn dan in de huidige situatie waarin zij immers aangeven geen advocaat te hoeven. Voor de analyse is uitgegaan van 28%. In de rapportage wordt gevoeligheidsanalyse opgenomen waarin ook de effecten voor 20% en 39% worden meegerekend.
Aandeel verdachten dat direct een advocaat wil.	45%	Dat is de verhouding tussen het aantal aangehouden verdachten en het huidige aantal consultaties.
Aandeel kwetsbare verdachten op totaal	20%	Er zijn geen cijfers over het aantal kwetsbaren binnen de populatie van aangehouden verdachten. Voor deze analyse is gerekend met een inschatting van de werkgroep. In de rapportage wordt gevoeligheidsanalyse opgenomen waarin ook de effecten voor 15% en 30% worden meegerekend.
Huidig aandeel verhoorbijstand ten opzichte van het aantal consultaties	46%	Op basis van de korte termijn monitor verhoor door Significant. Deze verhouding komt overeen met de aantallen in de monitor gesubsidieerde rechtsbijstand van de RvR. <i>Significant, "Analyse verhoorduur korte termijn monitor raadsman bij politieverhoor", augustus 2016, blz 6 en 7.</i> <i>RvR, "Monitor gesubsidieerde rechtsbijstand", augustus 2017</i>
Extra capaciteitsbeslag voor arrestanten-verzorgers in een PCC bij overplaatsing	45 minuten	In het scenario 2C waarin alle verdachten worden ingesloten op de centrale PCC's valt een verzwaring van de werklust te verwachten voor de arrestantenzorg. We gaan daarin uit van 45 minuten extra belasting per verdachte.

Rekenwaardes systematiek rechtsbijstand

Rekenbedrag per punt	€ 127,79	Het basisbedrag is € 105,61. Met 21% btw maakt dat € 127,79. Bron: www.rvr.org
Consultatiebijstand	0,75	www.rvr.org
Consultatiebijstand via VC	0,33	Via RvR; deze vergoeding is ook gehanteerd tijdens de pilots.
Verhoor	1,5	www.rvr.org
IVS zonder consultatie	1,5	www.rvr.org
IVS met consultatie	0,75	www.rvr.org
Vergoeding reiskosten per consult	€ 8,75	Berekend op basis van Monitor Gesubsidieerde rechtsbijstand 2016

(Investerings-) kosten Politie

Personele kosten arrestantenverzorger	€ 48.000	Berekend op basis van de personele kosten plus opslag werkgeverslasten voor schaal 6 - beveiliging B
Kosten voor bouw van een VC-ruimte voor verdachten	€ 25.000	Op basis van Nationale Politie, "Impactanalyse ZSM en rechtsbijstand", april 2015.
Kosten voor bouw van een VC-ruimte voor advocaten	€ 15.000	Gelijk aan bovenstaande minus de investeringen in geluidsdichtheid.
Kosten voor de verbouwing van een ruimte tot advocatenkamer	€ 8.000	Gelijk aan bovenstaande minus de kosten voor VC-apparatuur en verbindingen.

Rekenmodel beschikbaarheid advocaten

Tabel 6 Rekentabel Erlang C voor reguliere en PCC-piketregeling

Aantal piketadvocaten	Norm bezettingsgraad (AEF)	Berekend service level (= aandeel binnen 45 minuten)	Gemiddelde responstijd in minuten
1	40%	74%	40
2	50%	84%	20
3	50%	92%	9
4	55%	94%	8
5	60%	95%	7
6	65%	95%	7
7	70%	94%	9
8	75%	92%	11
9	80%	89%	14
10	80%	91%	12
11	80%	93%	11

Tabel 7 Rekentabel Erlang C voor VC-piketregeling

Aantal piketadvocaten	Norm bezettingsgraad (AEF)	Berekend service level (= aandeel binnen 45 minuten)	Gemiddelde responstijd in minuten
1	50%	70%	30
2	50%	88%	10
3	50%	95%	5
4	55%	96%	4
5	60%	97%	4
6	65%	97%	4
7	70%	96%	4
8	75%	95%	5
9	80%	93%	7
10	80%	94%	6
11	80%	96%	5

Staffels voor de vertaling van operationele effecten in organisatorische consequenties

Staffel voor het benodigde aantal extra arrestantenverzorgers per locatie.

Extra tijdbeslag in uren per dag voor arrestantenverzorgers	Aantal extra arrestantenverzorgers
0-2	0
2-4	1
4-7	2
7-11	3

Staffel voor het benodigde aantal extra ophoudcellen per locatie

Extra tijdbeslag in uren per dag ophoudcellen (=wachttijd arrestant)	Aantal extra ophoudcellen
0-4	0
4-8	1
8-12	2
12-18	3
18-24	4
24-32	5
32-40	6
40-48	7
48-56	8
56-62	9
62-68	10

Staffel voor het benodigde aantal extra advocatenkamers per locatie

Extra tijdbeslag in uren per dag voor advocatenkamers (= uren consultatiebijstand fysiek)	Aantal extra advocatenkamers
0-2	0
2-5	1
5-8	2
8-12	3

Staffel voor het benodigde aantal extra VC-kamers per locatie

Extra tijdbeslag in uren per dag voor VC kamers voor verdachten (= uren consultatiebijstand VC)	Aantal extra VC-kamers voor verdachten
0-2	0
2-5	1
5-8	2
8-12	3

Staffel voor het benodigde aantal extra grote verhoorkamers per locatie

Extra tijdbeslag in uren per dag voor grote verhoorkamers (= uren verhoorbijstand)	Aantal extra grote verhoorkamers
0-2	0
2-5	1
5-8	2
8-12	3

Bijlage C: Activiteitschema's per scenario

Variant 1A – ZSM

- Aandeel VC via VC piket ZSM
- Aandeel fysiek via piketadvocaat
- Aandeel fysiek via voorkeursadvocaat



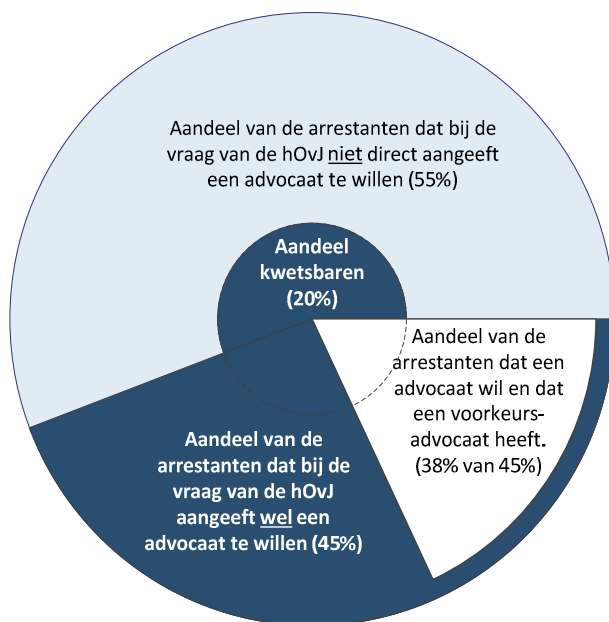
Figuur 5 Arrestantenstromen variant 1A

Tabel 8 Activiteitschema variant 1A

Stroom	Voorkeursadvocaat		Piketadvocaat fysiek		Piketadvocaat VC ZSM	
	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor
Aandeel arrestanten (in % van totale instroom)	13%	5%	17%	8%	70%	31%
<i>Tijd per handeling in minuten</i>						
Halen en brengen arrestant		10	10	10	10	10
Reistijd advocaat	36	36	28	28	5	28
Bijstand	30	50	30	50	30	50
Wachttijd op reistijd advocaat	36	36	28	28	5	28
Wachttijd op beschikbaarheid advocaat	60	60	18	18	7	18

Variante 1B – Bredavariant

- Aandeel VC via VC piket ZSM
- Aandeel fysiek via piketadvocaat
- Aandeel fysiek via voorkeursadvocaat



Figuur 6 Arrestantenstromen variant 1B

Tabel 9 Activiteitschema variant 1B

Stroom	Voorkeursadvocaat		Piketadvocaat fysiek		Piketadvocaat VC ZSM	
	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor
Aandeel arrestanten (in % van totale instroom)	13%	5%	43%	19%	44%	19%
<i>Tijd per handeling in minuten</i>						
Halen en brengen arrestant		10	10	10	10	10
Reistijd advocaat	36	36	28	28	5	28
Bijstand	30	50	30	50	30	50
Wachttijd op reistijd advocaat	36	36	28	28	5	28
Wachttijd op beschikbaarheid advocaat	60	60	16	15	16	15

Variant 2A – Fysiek / fysiek

- Aandeel fysiek via piketadvocaat
- Aandeel fysiek via voorkeursadvocaat

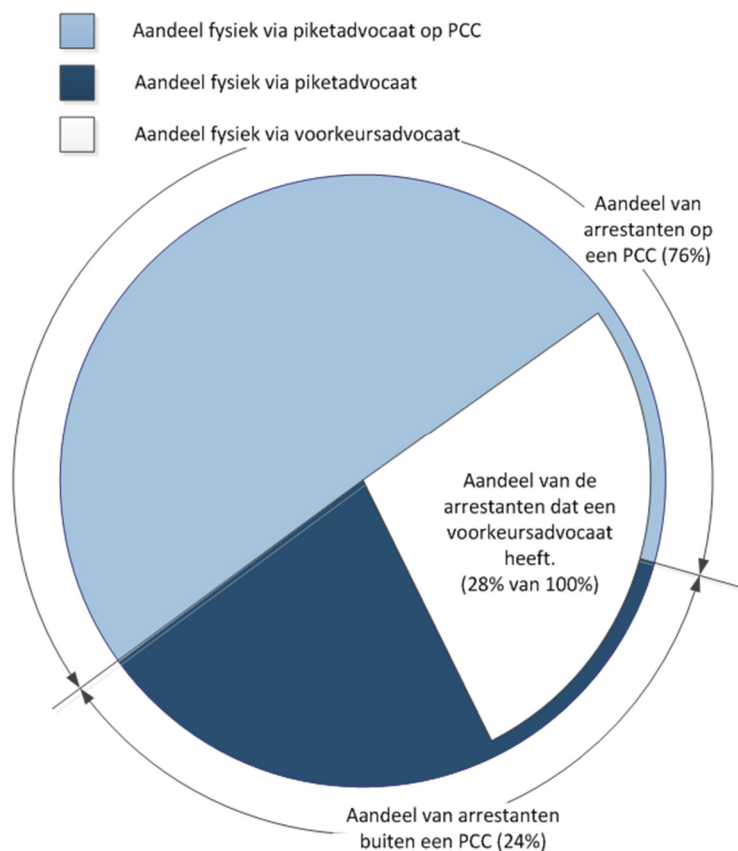


Figuur 7 Arrestantenstromen variant 2A

Tabel 10 Activiteitschema variant 2A

Stroom Fase	Voorkeursadvocaat		Piketadvocaat		
	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	
Aandeel arrestanten (in % van totale instroom)		28%	12%	72%	31%
<i>Tijd per handeling in minuten</i>					
Halen en brengen arrestant		10	10	10	10
Reistijd advocaat		36	36	28	28
Bijstand		30	50	30	50
Wachttijd op reistijd advocaat		36	36	28	28
Wachttijd op beschikbaarheid advocaat		60	60	14	40

Variant 2B – Advocaat op grote locaties

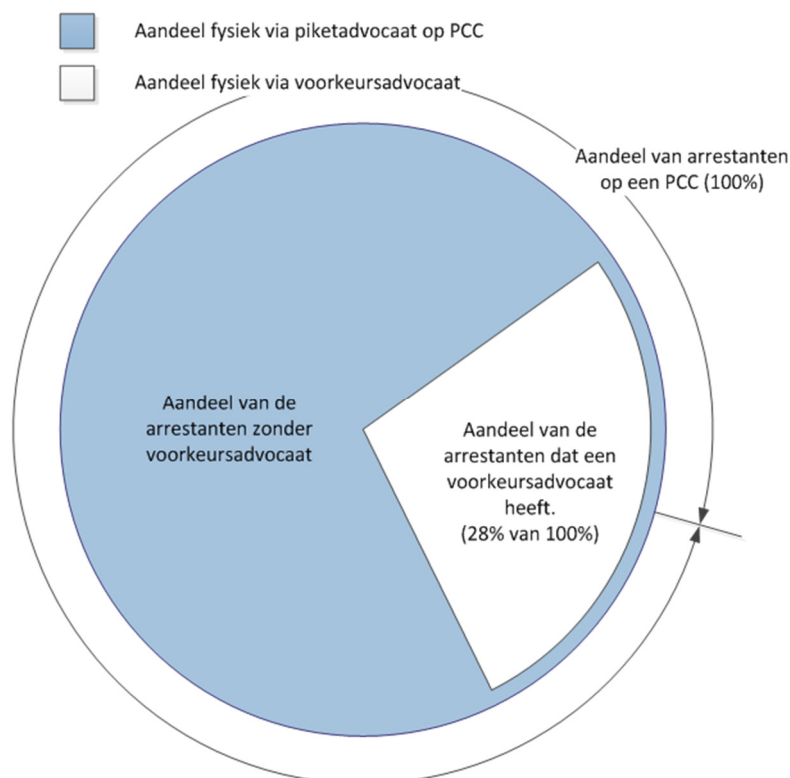


Figuur 8 Arrestantenstromen variant 2B

Tabel 11 Activiteitschema variant 2B

Stroom	Voorkeursadvocaat		Piketadvocaat regulier		Piketadvocaat PCC	
	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor
Aandeel arrestanten (in % van totale instroom)	28%	12%	17%	8%	55%	24%
<i>Tijd per handeling in minuten</i>						
Halen en brengen arrestant	10	10	10	10	10	10
Reistijd advocaat	36	36	40	40	5	5
Bijstand	30	50	30	50	30	50
Wachttijd op reistijd advocaat	36	36	28	28	5	5
Wachttijd op beschikbaarheid advocaat	60	60	22	40	28	40

Variant 2C – Concentratie op grote locaties



Figuur 9 Arrestantenstromen variant 2C

Tabel 12 Activiteitschema variant 2C

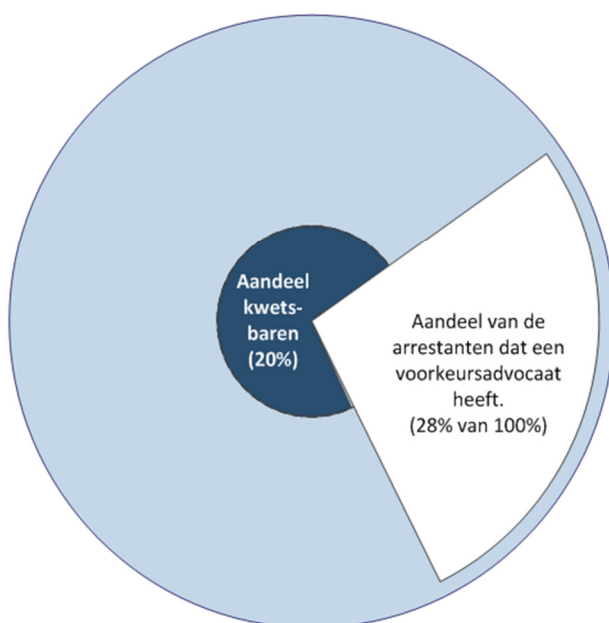
Stroom	Voorkeursadvocaat		Piketadvocaat PCC		
	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	
Aandeel arrestanten (in % van totale instroom)		28%	12%	72%	31%
<i>Tijd per handeling in minuten</i>					
Halen en brengen arrestant		10	10	10	10
Reistijd advocaat		36	36	5	5
Bijstand		30	50	30	50
Wachttijd op reistijd advocaat		36	36	5	5
Wachttijd op beschikbaarheid advocaat		60	60	19	40

Aanvullend moet voor 24% van de arrestanten die nu op kleinere locaties worden ingesloten vervoer georganiseerd worden naar het PCC. Dat kost ongeveer 49 minuten aan inzet per keer.

Daarnaast betekent de verschuiving van deze 24% aan arrestanten een toename aan werklast voor de arrestantenverzorgers in de PCC's van ongeveer 45 minuten per arrestant.

Variant 3A – Tabletvariant

- Aandeel VC via tablet van piketadvocaat
- Aandeel fysiek via piketadvocaat
- Aandeel fysiek / tablet via voorkeursadvocaat

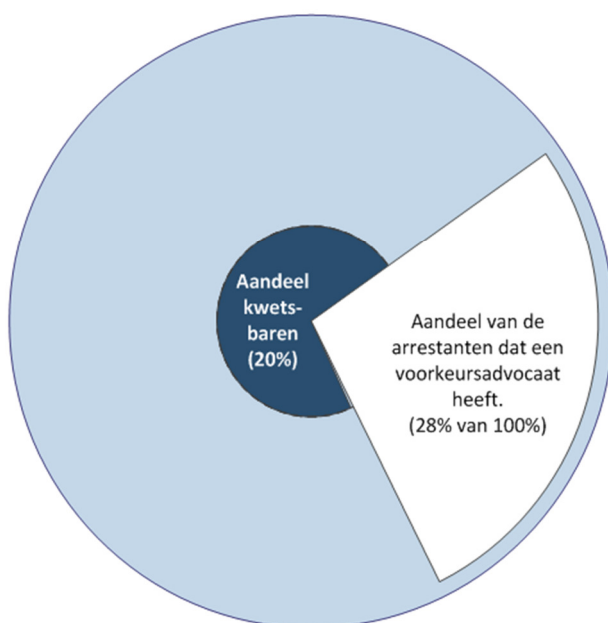
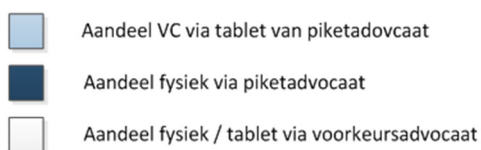


Figuur 10 Arrestantenstromen variant 3A

Tabel 13 Activiteitschema variant 3A

Stroom Fase	Voorkeursadv. fysiek		Voorkeursadv. Tablet		Piketadvocaat fysiek		Piketadvocaat Tablet		
	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	
Aandeel arrestanten (in % van totale instroom)	6%	2%	22%	10%	14%	6%	58%	28%	
<i>Tijd per handeling in minuten</i>									
Halen en brengen arrestant		10	10	10	10	10	10	10	10
Reistijd advocaat	36	36	5	36	28	28	5	28	
Bijstand	30	50	30	50	30	50	30	50	
Wachttijd op reistijd advocaat	36	36	5	28	28	28	5	28	
Wachttijd op beschikbaarheid advocaat	60	60	60	60	16	40	16	40	

Variant 3B – VC op cel van verdachte



Figuur 11 Arrestantenstromen variant 3B

Tabel 14 Activiteitschema variant 3B

Stroom	Voorkeursadv. fysiek		Voorkeursadv. Tablet		Piketadvocaat fysiek		Piketadvocaat Tablet		
	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	Consult	Verhoor	
Aandeel arrestanten (in % van totale instroom)	6%	2%	22%	10%	14%	6%	58%	28%	
<i>Tijd per handeling in minuten</i>									
Halen en brengen arrestant		10	10	10		10		10	
Reistijd advocaat	36	36	5	36	28	28	5	28	
Bijstand	30	50	30	50	30	50	30	50	
Wachttijd op reistijd advocaat	36	36	5	28	28	28	5	28	
Wachttijd op beschikbaarheid advocaat	60	60	60	60	16	40	16	40	

Bijlage D: Tabellen resultaten doorrekening

Resultaat doorrekening in aantallen gesubsidieerde rechtsbijstand.

	IST	1A ZSM	1B Breda	2A FYSIEK	2B ADV PCC	2C PCC	3A TABLET	3B VC CEL
Consultatie fysiek	56.000	33.690	62.720	112.000	112.000	112.000	22.400	22.400
Consultatie VC	-	78.310	49.280	-	-	-	89.600	89.600
Verhoor	25.730	48.886	48.886	48.886	48.886	48.886	48.886	48.886
IVS	51.052	51.052	51.052	51.052	51.052	51.052	51.052	51.052

Financieel effect in kosten voor extra arrestantenverzorgers en noodzakelijke investeringen

(x €1.000)	IST	1A ZSM	1B Breda	2A FYSIEK	2B ADV PCC	2C PCC	3A TABLET	3B VC CEL
Extra arrestantenverzorgers						1.056		
Extra VC-ruimtes		60	21				42	
Extra advocatenkamers				8	8	15		
Extra verhoorkamers		3	3	3	3	7	3	3
Extra ophoudcellen		PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Verbetering bestaande VC-ruimtes		420	420				420	
VC-ruimtes voor advocaten		53	35					
Investeringen in VC op cel								PM
		536	479	11	11	1.078	465	3

Financieel effect gesubsidieerde rechtsbijstand

(x € 1.000)	IST	1A ZSM	1B Breda	2A FYSIEK	2B ADV PCC	2C PCC	3A TABLET	3B VC CEL
Consultatie fysiek	6.441	3.875	7.213	12.881	12.881	12.881	2.576	2.576
Consultatie VC	-	4.803	3.023	-	-	-	5.496	5.496
Verhoor	5.425	10.308	10.308	10.308	10.308	10.308	10.308	10.308
IVS	8.192	5.871	5.871	5.871	5.871	5.871	5.871	5.871
Kilometers reiskosten	1.162	1.169	1.423	1.854	920	519	1.070	1.070
Totaal	21.220	26.026	27.838	30.914	29.979	29.579	25.321	25.321
Schatting meerkosten t.o.v. nu		4.806	6.618	9.695	8.759	8.359	4.101	4.101

Bijlage E: Gevoeligheidsanalyse

Voor een aantal parameters voeren we een gevoeligheidsanalyse uit om in beeld te brengen wat het effect is van een verandering op deze variabelen.

Tabel 15 Gevoeligheidsanalyse aandeel verdachten dat voorkeursadvocaat wil

	Ondergrens		Modelwaarde	Bovengrens	
	17%		28%	38%	
Kosten rechtsbijstand 2A (x € 1 miljoen)	€ 31	0%	€ 31	€ 31	0%
Minuten wachttijd arrestant 2A	83	-8%	90	98	8%
Aantal piketadvocaten 2A	90	6%	85	77	-9%

Tabel 16 Gevoeligheidsanalyse aandeel kwetsbare verdachten

	Ondergrens		Modelwaarde	Bovengrens	
	10%		20%	30%	
Kosten rechtsbijstand 2A (x € 1 miljoen)	€ 31	0%	€ 31	€ 31	0%
Minuten wachttijd arrestant 2A	90	0%	90	90	0%
Aantal piketadvocaten 2A	85	0%	85	85	0%

Tabel 17 Gevoeligheidsanalyse aandeel verdachten dat direct een advocaat wil

	Ondergrens		Modelwaarde	Bovengrens	
	35%		45%	45%	
Kosten rechtsbijstand 2A (x € 1 miljoen)	€ 31	0%	€ 31	€ 31	0%
Minuten wachttijd arrestant 2A	90	0%	90	90	0%
Aantal piketadvocaten 2A	85	0%	85	85	0%

Tabel 18 Gevoeligheidsanalyse aandeel verhoorbijstand

	Ondergrens		Modelwaarde	Bovengrens	
	35%		45%	45%	
Kosten rechtsbijstand 2A (x € 1 miljoen)	€ 29	-8%	€ 31	€ 33	8%
Minuten wachttijd arrestant 2A	83	-8%	90	97	8%
Aantal piketadvocaten 2A	85	0%	85	85	0%